

УДК 338.242.4:334.71(477)

Султанова Д.А.

старший викладач кафедри товарознавства непродовольчих товарів
та експертизи в митній справі
Донецького національного університету економіки та торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

СВІТОВІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ СТОСОВНО ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ВИРОБНИЦТВА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню передумов щодо розвитку національних та державних програм з розвитку виробничого комплексу України, зокрема розвитку легкої промисловості.

Ключові слова: національна програма, легка промисловість, стратегія виробництва.

Султанова Д.А. МИРОВЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО ПРОИЗВОДСТВА ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Статья посвящена исследованию предпосылок развития национальных и государственных программ по развитию производственного комплекса Украины, в частности развития легкой промышленности.

Ключевые слова: национальная программа, легкая промышленность, стратегия производства.

Sultanova D.A. BACKGROUND OF NATIONAL WORLD EXPANSION STRATEGIES FOR GOVERNMENT PROGRAMS DEVELOPMENT OF DOMESTIC LIGHT INDUSTRY UKRAINE

The article investigates the prerequisites that the development of national and state programs for the development of an industrial complex of Ukraine, in particular the development of light industry.

Keywords: national program, light industry, production strategy.

Постановка проблеми. Легка промисловість – найбільш динамічна галузь, яка повинна враховувати швидку зміну моди, смаків, уміти вчасно схоплювати специфіку масового ринкового попиту на її вироби.

У розроблених проектах програм розвитку легкої промисловості передбачено розширити сировинну базу та ліквідувати диспропорції в окремих підгалузях; розвивати машинобудування для легкої промисловості. Доцільним є відновлення посівів бавовни на півдні України; виготовлення целюлози з біологічної маси та її переробка на штучні волокна і нитки; розгортання виробництва дубильних речовин; організація виробництва поліуретанових композицій для взуттєвої галузі, які й досі імпортуються. Дуже важливими загальними проблемами є підвищення конкурентоспроможності галузі на основі вдосконалення виробничих відносин, упровадження сучасних технологій, підвищення технічного рівня, продуктивності праці тощо.

Україна належить до числа країн з розвинутою індустріальною базою і достатньо високим ресурсним потенціалом. На сьогодні в основному вичерпані можливості інерційного зростання, що підтверджено зрушенням зовнішнього попиту та надмірним насиченням внутрішнього ринку імпортованими товарами. Національна економіка потребує глибоких перетворень, зокрема у промисловості, сільському господарстві, системі державного і корпоративного управління, що дасть змогу підвищити економічну стійкість країни.

Нерозвинутість внутрішнього ринку, низький рівень конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, послаблення державного управління національною економікою, зокрема її промисловим комплексом, протягом останніх двох десятиліть погіршують стратегічні перспективи розвитку країни. Такий стан справ викликаний глибокими структурними диспропорціями – значна частка виробництва є матеріало-, енерго- та трудомісткою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних умовах економічні перетворення в Україні повинні узгоджуватися з інтеграційними процеса-

ми у світовій економіці, з її прогнозними оцінками. Україна має визначити і постійно уточнювати свою перспективу, місце і роль в інтеграційних процесах по відношенню до США, ЄС, Росії, інших держав та міжнародних організацій.

Як відзначає М. Долішній, останні десятиріччя ХХ століття ознаменувалися істотними досягненнями у теорії управління розвитком суспільства планетарного характеру. Західна економічна думка дедалі більше концентрується навколо досліджень, пов'язаних з процесами і формами управління світовою системою господарювання, пошуком нової парадигми управління, яка ґрунтується на принципах раціональності, справедливості, демократизму, відкритості. Все це зумовлює глобальні зміни планетарного масштабу. Тому для українських економістів надзвичайно актуальним завданням стає аналіз форм впливу глобалізації на розвиток національної економіки, вироблення стратегії її захисту від негативних наслідків цього процесу [1, с. 23].

Проблеми глобалізації економічних зв'язків на різних рівнях господарювання розглядали О. Білорус [2], А. Гальчинський [3], М. Деягін [4], І. Михасюк [5], Є. Мочерний [6] та інші дослідники. Практично усі автори сходяться на думці, що глобалізація є об'єктивним етапом і закономірним результатом розвитку сучасних продуктивних сил. На особливу увагу заслуговують питання відносин у сировинній сфері, які недостатньо висвітлені у численних публікаціях щодо процесів глобалізації.

Постановка завдання. На сьогодні кожна держава намагається визначити найефективнішу стратегію розвитку її економіки, що є актуальним в умовах нестабільності ситуації на світовому ринку, збільшення ризиків у політичній, фінансовій, військовій сфері, виникнення труднощів у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та залученні іноземних інвестицій. Успішність реалізації стратегії соціально-економічного розвитку держави оцінюється як в самій державі, так і за її межами.

У рейтингу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Report) за 2013–2014 роки, який визначає Всесвітній економічний форум, Україна займає 82 місце серед 142 країн, а за індексом сталого розвитку перебуває на межі критичності.

Результати аналізу тенденції економічного розвитку України дають змогу стверджувати, що період з 1990 року був періодом депресії, причиною якої стали трансформаційні процеси в національній економіці.

Модернізація України – це стратегічний вибір, теоретичні, методологічні та практичні напрацювання науковців, підприємців, громадських організацій, спрямовані на те, щоб Україна зайняла достойне місце в європейському та світовому економічному співтоваристві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після вступу України до СОТ відносини з торговельними партнерами докорінно змінилися. Більш прагматичними стали відносини між країнами СНД. Серйозні завдання постають перед вітчизняним виробництвом у зв'язку з активізацією процесу створення зони вільної торгівлі України з ЄС. Завдання щодо забезпечення подальшого економічного зростання ускладнюються необхідністю виробництва вітчизняних товарів згідно із світовими стандартами для їх реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринку.

У структурі національної економіки залишилися переважно галузі, які добувають сировину або випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку. Багато підприємств інших галузей не витримали конкуренції навіть на внутрішньому ринку. Споживчий ринок України все більше наповнюють товари іноземного виробництва. На сьогодні на межі виживання опинилися високотехнологічні галузі, втрачено значну частину науково-технічного потенціалу. Ці негативні структурні зрушення тривалий час супроводжувалися втратою робочих місць, економічним занепадом багатьох населених пунктів, де припинили свою діяльність містоутворюючі підприємства, що призвело до масової трудової міграції економічно активного населення до інших країн.

Сучасний період розвитку країни має бути відновлювальним, що передбачає модернізацію промисловості, сільського господарства та інших галузей національної економіки, а також створення умов для піднесення вітчизняної науки та інноваційної сфери, що дасть змогу побудувати нову високотехнологічну економіку.

Насамперед треба відновити функціонування реального сектору національної економіки, вжити необхідних заходів для підвищення його фінансової стійкості та забезпечення збалансованого розвитку внутрішнього ринку.

Програма спрямована на вирішення поточних завдань щодо розвитку внутрішнього ринку з одночасним закладенням підґрунтя для масштабних прогресивних перетворень внутрішнього виробництва і всієї національної економіки у довгостроковій перспективі.

Текстильна промисловість представлена на світовому ринку в основному трьома видами текстильного виробництва: сумішевих тканин з різних видів штучного волокна, чисто бавовняних, трикотажних полотен в основному з синтетичних волокон. Такі популярні в минулому види тканин, як вовняні або тим більше лляні (не кажучи вже про чисто шовкових), відіграють дуже незначну роль, даючи близько 10% світового виробництва тканин. Головне місце займають

тканини з синтетичних волокон (з домішкою натуральних), яких випускається 35-40 млрд тонн, а також чисто бавовняні, виробництво яких становить 30-35 млрд тонн. Вовняні тканини сьогодні складають всього лише 3 млрд т, ще менше – льон і чистий шовк. А ось трикотажні полотна та вироби з них виробляються в кількостях, близьких до 30 млрд т.

Основним виробником сумішевих тканин є все ще США (10 млрд т), Хоча значення текстильної промисловості цієї країни поступово падає: вона поступається своїми позиціями Китаю та Індії. На другому місці після США коштує Індія – близько 4 млрд т, близька до неї Японія, за ними слідують Китай, Республіка Корея і Тайвань. Решта країн дають менше 2 млрд т тканин на рік.

Головним виробником бавовняних тканин на сьогодні є Китай, а також Індія (7-9 млрд т), США займає тільки 3 місце в світі з середньорічним виробництвом близько 5 млрд т. Далі йдуть Японія і низка країн із середнім виробництвом від 1, 5 до 2 млрд т на рік, зокрема Італія і такі країни, як Тайвань, Єгипет. Колись найбільший виробник бавовняних тканин – Великобританія – тепер випускає менше 300 млн т, поступаючись навіть Португалії, і покриває свої потреби в основному імпортом тканинами, які надходять із країн третього світу. Основними ж експортерами бавовняних тканин, окрім Індії та Китаю, стали Пакистан, Гонконг, Тайвань, Єгипет. На країни третього світу сьогодні припадає більше половини світового експорту цих тканин.

Вовняні тканини виробляються переважно в Західній Європі, а також в США, Японії і меншою мірою у Китаї. Загальний випуск становить 1,5-2 млрд т.

Ще менше виробляється лляних тканин. Крім Росії, їх у значній кількості випускають у Франції, Бельгії, Нідерландах, Великобританії, Україні.

Продукція із натурального шовку одного часу йшла майже нанівець, але в останні 20 років почала відроджуватися; випускаються дуже помітні «художні» тканини, головним чином у КНР, Японії та Італії.

У світі, окрім фабричних, ще зберігається виробництво кустарних тканин для місцевих потреб, окремі з яких як «кустарно-мистецькі» вироби надходять і на світовий ринок.

Таким чином, на даний момент текстильна промисловість як одна зі складових легкої промисловості, розвинена у світі практично повсюдно. Особливо активно вона займає позиції в економіці країн, що розвиваються. Це так звані країни нової індустріалізації, насамперед країни Південного Сходу Азії, які займають одне із провідних місць з виробництва та реалізації на міжнародному ринку текстильної сировини та виробів. Не можна не виділити ведучого на сьогоднішній день виробника і експортера більшості видів текстильної продукції – Китай. Велике значення розвитку текстильної промисловості у цьому регіоні надає наявність власної сировини, дешевої робочої сили, розвинутої промислової бази, в тому числі хімічної промисловості. Таким чином, Китай є постачальником в інші країни бавовни, синтетичних волокон і ниток, широкого асортименту тканин (особливо змішаного складу).

Основним виробником вовняної сировини традиційно залишається Австралія, після неї за обсягами експорту вовни – Нова Зеландія.

США все ще утримує свої позиції на ринку текстилю: потужна промислова база, високі технології, а також і вищі ціни, ніж у країн-конкурентів Південного Сходу, Азії.

У країнах Західної Європи йде поступовий спад текстильного виробництва, але деякі країни, як, наприклад, Італія, все ж не зменшують обсягів виробництва даного виду виробів, їх прерогативою залишається випуск дорогих текстильних виробів – фасонних тканин, високотехнологічних хімічних волокон і ниток, а також трикотажних полотен і тканин (волокно «Лайкра»).

У країнах СНД і Балтії текстильне виробництво втратило своє колишнє значення. Потужності завантажені лише частково, окремі підприємства, що залишилися після розпаду СРСР, закриті. В азіатських країнах – Таджикистані, Узбекистані та Киргизії – бавовна залишається однією із експортних культур. В інших колишніх республіках СРСР ситуація складається гірше. Тільки в Росії і Балтії текстильна промисловість розвинена відносно добре: проводиться значний обсяг виробів, у т.ч. для експорту, підприємства працюють з відносно непоганим (у порівнянні з іншими регіонами СНД) завантаженням потужностей.

Глобалізація економічної діяльності та інтернаціоналізація економік є характерною ознакою сучасного етапу світового розвитку. Проте лише розвинуті країни та ті, що інтенсивно розвиваються, мають переваги відкритості національних ринків. Орієнтація національної економіки на пріоритетне задоволення зовнішнього попиту робить її залежною від перманентних світових економічних криз.

У таких умовах саме розширення внутрішнього ринку є чинником довгострокового зростання. Розширення внутрішнього ринку має стати пріоритетом реалізації економічної політики, що залежить від обраної моделі розвитку національної економіки.

Необхідно поєднати макроекономічні регулятори і ефективну промислову та аграрну політику, розвиток і модернізацію конкурентоспроможних виробництв, стимулювати впровадження інноваційних технологій.

Саме такий шлях дасть змогу подолати техніко-технологічну відсталість національної економіки.

Україна має емний внутрішній ринок і достатньо потужний потенціал для виробництва як проміжної продукції, так і споживчих товарів, а також задоволення потреб населення у таких товарах.

Відсутність стратегічного підходу до розв'язання проблеми насичення внутрішнього ринку товарами вітчизняного виробництва на основі якісної імпортозамінної продукції призвела до значного дисбалансу між попитом і пропонуванням на окремих товарних ринках і може витіснити вітчизняного виробника не тільки із зовнішнього, але і внутрішнього ринку.

Україна має значний природно-ресурсний, виробничий, науково-технічний та трудовий потенціал для збільшення обсягів власного виробництва продукції, яка на даний час імпортується. Внутрішній ринок є достатньо великим для нарощування виробництва вітчизняних аналогів імпортованої продукції. Зокрема, емність внутрішнього ринку сільськогосподарської техніки на даний час становить близько 10 млрд гривень. Сільськогосподарське машинобудування об'єднує десятки машинобудівних, проектно-конструкторських та науково-дослідних підприємств і організацій, виробничий потенціал яких дасть змогу щороку виготовляти техніку та обладнання для сільського господарства і переробки сільгоспсировини на 15 млрд гривень.

Підприємствами сільгоспмашинобудування на сьогодні вже створено понад 100 промислових зразків конкурентоспроможної техніки та обладнання,

в тому числі 38 зразків за державною підтримкою. Передбачається утворити спільні підприємства виробників найбільш популярної в Україні сільськогосподарської техніки, запровадити пільгові режими виробництва з одночасним підвищенням податкового та митного навантаження на імпорт, а також оптимізувати використання існуючих потужностей з виробництва тракторів.

Найскладнішою є ситуація у виробництві легкових автомобілів. Україна вже практично втратила всі можливості щодо формування сучасної автомобільної промисловості, які мала за останні десятиліття. На даний час відбувається посилення позицій китайських виробників в Україні шляхом розширення асортименту автомобілів, які виробляються в Україні. Імпорт сучасних та якісних автомобілів, крім автомобілів бюджетного класу, практично не має стримуючого фактора з боку вітчизняного виробництва, яке нараховує понад 90 підприємств та 85 тис. працівників.

Рядом підприємств хімічної промисловості з урахуванням сучасного розвитку виробництва та загострення конкуренції вже вжито відповідних заходів до імпортозаміщення, зокрема розпочато будівництво сучасних енергоефективних установок з виробництва сірчаної кислоти, хлору, каустичної соди, полівінілхлориду, поліамідів, шин, забезпечено розвиток і відновлення виробництва калійних та фосфорних добрив для задоволення потреб внутрішнього ринку.

Ураховуючи те, що внутрішній ринок окремих видів товарів хімічної промисловості (насамперед полімерів, пластмас та засобів захисту рослин) дуже динамічно розвивається, основні зусилля в напрямі імпортозаміщення у хімічній промисловості повинні спрямовуватися на переробку, виготовлення готових виробів з вітчизняної сировини, використання у повному обсязі наявних виробничих потужностей.

За результатами експертних оцінок, емність внутрішнього ринку товарів легкої промисловості становить 40-50 млрд гривень щороку, а частка вітчизняної продукції на внутрішньому ринку – лише 20 відсотків. На конкурентоспроможність легкої промисловості негативно впливають такі фактори, як скорочення сировинної бази, повна залежність текстильної промисловості від імпортової сировини, недоступність довгострокових кредитів, висока частка на внутрішньому ринку імпортованих дешевих товарів легкої промисловості з Китаю, Туреччини, Італії, Німеччини, Росії, Білорусі та Польщі. Вітчизняна легка промисловість не має достатніх ресурсів для самостійного виходу на зовнішній ринок, оскільки відстає за своїм технологічним рівнем, якістю сировини, дизайнерськими рішеннями тощо.

Для часткового розв'язання проблем легкої промисловості необхідне наукове забезпечення розвитку ергономіки та дизайну, відновлення вітчизняної сировинної бази, забезпечення пошуку найбільш потужних сегментів виробництва та ринків збуту готової продукції, а також управління попитом.

В Україні текстильне виробництво останнім часом стало невеликим за обсягами, у зв'язку з чим не доводиться говорити про вплив країни на світовий ринок текстилю. Більшість текстильних підприємств або взагалі не працюють, або працюють з неповним завантаженням виробничих потужностей. Відсутність власної сировинної бази і великі обсяги недорогого текстильного імпорту грають згубну роль у відставанні вітчизняного текстильного виробництва.

У результаті утворення частково зайвих виробничих потужностей у виробництві одягу, а також через гостру цінову конкуренцію, породжену високим

рівнем імпорту одягу, частка західноєвропейської швейної промисловості на внутрішніх ринках цих країн продовжує падати.

Погіршення умов збуту змушувало швейні фірми Західної Європи розробляти нову стратегію розвитку, вишукувати способи виживання зважаючи на загострення конкурентної боротьби, перебудовувати свою організаційну структуру. У результаті відбулося посилення процесу концентрації виробництва і капіталу, що супроводжувалося або злиттям фірм, або реорганізацією їх виробничо-торговельної структури.

У ринковій стратегії західноєвропейської швейної промисловості все більше значення надавалося експортної експансії, освоєнню нових ринків у Північній і Східній Європі, США та Японії, а також в азійських, так званих нових індустріальних державах.

Багато великих компаній з виробництва одягу мають власну товаропровідну мережу, тобто роздрібні магазини. Крім того, останнім часом швейні компанії Західної Європи посилено впроваджуються у роздрібну торговельну мережу як у своїх країнах, так і за їх межами.

У західноєвропейських країнах зафіксовано 280 великих фірм з виробництва одягу з обігом 100 млн дм і більше, причому 33% зазначеної кількості фірм розташовували власними магазинами. Крім цього, з метою удосконалення контролю над збутом останнім часом виробники одягу набувають до системи shop-in-shop, тобто створюють свої структури збуту в спеціалізованій торгівлі під дахом діючих магазинів.

Як показало опитування 280 найбільших західноєвропейських виробників одягу, стан швейної промисловості цього регіону в 1995 р. характеризувалося як незадовільний, про що свідчить зменшення обсягів продажу, прибутку, числа зайнятих та кількості підприємств у галузі. За оцінкою ділових кіл, майже у всіх країнах ЄС ринок одягу насичений і можливості його розширення обмежені, оскільки постійне падіння реально наявних доходів у споживачів веде до ослаблення інтересу до моди. У той же час фірми – виробники швейної продукції найважливіших країн ЄС, організаційна структура яких складається переважно з підприємств середнього розміру, відчують наслідки загострення конкуренції з боку великих і сильних у фінансовому відношенні іноземних виробничо-торговельних фірм. Крім того, торгові фірми збільшують виробництво одягу під власними марками і самі ж її імпортують. При цьому вони скорочують розміщення попередніх замовлень у місцевих швейних фірм, посилюючи умови і терміни поставки товару, і перекладають ризик на виробників.

У цих жорстких умовах підприємства швейної промисловості країн ЄС змушені були вести боротьбу на два фронти. З одного боку, вони прагнули зменшити витрати у сфері виробництва зважаючи на те, що фактор ціни почав набувати вирішальне значення в діяльності торговельних підприємств і у свідомості споживача. З іншого боку, доводилося боротися у сфері збуту, зважаючи на безперервне загострення міжнародної конкуренції, зокрема, з боку імпортерів товарів.

Проте, за даними німецького журналу «Textilwirtschaft», у швейній промисловості більшості західноєвропейських країн після багатьох років спаду спостерігається стабілізація виробництва.

Великий німецький концерн модного одягу «Escada» збільшив продажі і передбачає у наступному році значно розширити мережу своїх магазинів по всьому світу.

Подальший розвиток отримали текстильні відділення спортивних концернів. Так, «Адідас» зміг

збільшити обіг свого відділення спортивного одягу за останні 5 років на 50-55% щорічно. Низка фірм досягли успіху завдяки активній стратегії маркетингу. Так, розташовуючи широкую мережу збуту, італійська фірма «Max Mara-Gruppe» збільшив продажі на 15%, а італійська компанія «Ermenegildo Zegna», що спеціалізується на високій чоловічій моді, – на 20%.

Значні досягнення відзначені також у роботі швейної промисловості США. Так, згідно з даними Асоціації американських виробників текстилю, загальний обсяг продажів продукції швейних фірм США щорічно зростає в середньому на 5-7% і становить 80-90 млрд дол. на рік.

З таблиці 1 можливо побачити, що країни Європи поставляють на світовий ринок досить широкий асортимент швейної одягу з текстилю, шкіри, хутра, а також верхнього і білизняного трикотажу, корсетних виробів. Значне місце в асортименті займає спортивний одяг, що користується підвищеним попитом споживачів. Служби маркетингу зазначених фірм дозволяють чітко регулювати обсяги випуску одягу і спрямовувати їх адресно-конкретним сегментам групам покупців.

Перше місце у числі найбільших компаній посідає італійська фірма «Benetton», що збільшила продажі у 2014 р. проти 2013 р. на 32,3% – до 3,7% млрд німецьких марок (табл. 1), головним чином за рахунок включення до свого складу відділення по виготовленню спортивних товарів. Без урахування вказаного розширення приріст продажів фірми «Benetton» у 2014 р. склав близько 10%.

На останньому, 146-му, місці перебувала норвезька фірма «Wenas» (діловий одяг), обіг якої склав 150 млн німецьких марок. Найбільш численною і раніше залишалася група німецьких фірм – 54, далі йшли італійські фірми – 35, французькі – 18, британські – 16, іспанські – 7, датські – 6, голландські – 3.

Таблиця 1
Найбільші постачальники одягу країн Європи на світовий ринок

ФІРМИ	АСОРТИМЕНТ ОДЯГУ
Benetton (Італія)	Жіночий та чоловічий верхній одяг
L/VMH (Франція)	Модний одяг та шкіряні вироби
Adidas AG (tpPr)	Спортивний одяг
Triumph International Gruppe (ФРН)	Жіноча білизна / корсетні вироби /, одяг для дому та відпочинку
Inditex/Zara (Іспанія)	Жіночий, чоловічий та дитячий верхній одяг
Pentland pie (Великобританія)	Модний спортивний одяг та одяг для відпочинку
Coats VijeHa (Великобританія)	Жіночий, чоловічий, дитячий одяг, спортивний одяг
William Baird pie (Великобританія)	Жіночий, чоловічий, дитячий одяг, спортивний одяг
Gruppo MarzDtto (Італія)	Жіночий та чоловічий верхній одяг
Max Mara Fashion Group (Італія)	Жіночий та чоловічий верхній одяг, трикотаж
Sburtaulds pie (Великобританія)	Трикотаж, білизна
Gruppo GFT (Італія)	Жіночий, чоловічий, дитячий одяг, спортивний одяг
Escada-Gruppe (ФРН)	Жіночий верхній одяг
Giorgio Armani (Італія)	Жіночий та чоловічий верхній одяг
Gianfranco Ferre (Італія)	Жіночий та чоловічий верхній одяг

Сировинна база хутряної промисловості України розвивається в основному за рахунок вівчарства та кролівництва. Виведені нові, у тому числі селекційні, породи кролів (кролик «срібний», «сірий велетень»). Українські смушки та вироби з них користуються підвищеним попитом на світовому ринку і мають високу конкурентоспроможність.

Найбільшими підприємствами України є Харківське, Тисменицький, Одеське, Житомирське хутрооб'єднання. Певна частка потреб у хутряних виробах покривається за рахунок імпорту, насамперед, з країн СНД (Росії, Казахстану), Азербайджану, Латвії, Монголії, Туреччини, Китаю, Кореї, Голландії, Німеччини, Фінляндії та інших.

Нині найбільш популярні вироби із хутрових шкурок норки, лисиці, песця. Вироби з каракуля і каракульчі користуються більше низьким попитом. Це пояснюється тим, що вироби з хутра відрізняються великою різноманітністю забарвлення (наприклад, у норки 18 кольорів), застосовуваними методами розкромку та оздоблювальних елементів. Хоча висока мода пропонує вироби із фарбованого в яскраві кольори хутра, покупці у більшості своїй консервативні і віддають перевагу виробам із натурального хутра природного забарвлення.

На даний момент вироби з дорогих видів хутра стає насамперед розкішною, а не необхідною тепло одягатися. Велика увага приділяється нині додатковим послугам: чищенню хутряних виробів, пошиттю пальто на замовлення, підготовці готових виробів, зберіганню виробів у літній період, реставрації виробів з хутра.

Обсяг продажів продукції хутряної промисловості в країнах ЄС у 2013 р. перевищив 8 млрд дол., у США склав 2,8 млрд. Українська статистика не в змозі врахувати повний обсяг реалізації хутряних виробів. Вона не в силах встежити за «човниковим» бізнесом, масштабами неправдивої звітності за податковими деклараціями, цифрами митної служби. Виробники і торгівля погано пов'язуються один з одним.

У той же час, за даними АТ «Концерн «Укрмех» (яке об'єднує 90% колишніх державних підприємств галузі), нині частка імпортової продукції складає в обсязі продажів 80-85%.

За статистикою митної служби, імпорт сировини та хутряних виробів в 2014 р. склав 16,8 млн тонн (2009 р. – близько 9 млн тонн). При цьому сировини і напівфабрикатів ввезено на суму 10,2 млн дол., готових виробів – на 12,4 млн. Треба, однак, враховувати, що не все, що надходить на український ринок з-за кордону, проходить митний облік. Як вважають фахівці, цифри імпорту реально наближаються до 40 млн дол.

Причини цього відомі: хутряна вітчизняна промисловість перебуває у кризовому стані. На даний момент, за статистикою АТ «Укрмех», обсяг випуску хутряних виробів на вітчизняних підприємствах залишає 1,5-2 млрд грн на рік. При цьому виробничі потужності задіяні на 15-20%. Знос основних фондів сягає 65-70%. Низька рентабельність і, відповідно, невисока конкурентоспроможність порівняно з імпортовою продукцією змушують вітчизняних виробників зосереджувати зусилля на випуску дорогих виробів. Так, збільшивши у 2011 р. пошиття жіночих пальт з натурального хутра в 2 рази, удвічі скоротили виробництво дитячих пальто. В цілому хутряна українська промисловість утримує поки провідні позиції з випуску головних уборів (60-65% внутріш-

нього ринку), комірців (70-75%), дитячого асортименту (30-40%).

Сировинна база в цілому здатна задовольнити до 70% потреб галузі. Однак досить значна кількість українських хутра (до 20%) вивозять до Туреччини, Греції, Голландії, США і вона повертається на Україну у вигляді готових виробів. Дефіцит, що утворився, а також більш високі якісні характеристики закордонної сировини змушують вітчизняні підприємства з кожним роком збільшувати частку імпортової складової. Так, українська норка помітно здає позиції під натиском скандинавської, німецької, швейцарської. За даними Фінської асоціації звірівників, виробництво норкових шкурок в Росії і Україні в 2000 р. склало 5,7 млн штук, або 19% загальносвітового обсягу, тоді як у Скандинавії – 13,5 млн штук (52% світового виробництва). За останні сім років виробництво шкурок норки в Україні скоротилися майже у 3 рази. Причому раніше до 45% шкурок належали до категорії «особливо великих», то тепер під неї потрапляє тільки 15-17%. Нині вітчизняні виробники хутряних виробів більше половини своїх потреб у норкових шкурках задовольняють за рахунок імпорту. Зниження рентабельності вітчизняних зарубіжних звірогосподарств призвело до того, що на світовому ринку українська норкова шкурка зараз коштує в середньому 30 дол., у той час як скандинавська – 22 дол.

Ці проблеми накладаються на головну – фінансово-економічну: позбувшись підтримки держави, більшість звірогосподарств загрузла в боргах. Значна частина звірогосподарств вже збанкрутувала, що призвело до скорочення виробництва «клітинного» хутра у два рази. Як визнають фахівці, нині на межі банкрутства перебувають близько 60%, що залишилося, звіроферм.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити такі висновки:

1. У сучасних інноваційних проектах програм розвитку легкої промисловості передбачено розширити сировинну базу та ліквідувати диспропорції в окремих підгалузях.

2. Україна належить до числа країн з розвинутою індустріальною базою і достатньо високим ресурсним потенціалом.

3. Нерозвинутість внутрішнього ринку, низький рівень конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, послаблення державного управління національною економікою, зокрема її промисловим комплексом, протягом останніх двох десятиліть погіршують стратегічні перспективи розвитку країни.

4. Сьогодні на особливу увагу заслуговують питання відносин у сировинній сфері, які недостатньо висвітлені у численних публікаціях щодо процесів глобалізації.

5. Модернізація України – це стратегічний вибір, теоретичні, методологічні та практичні напрацювання науковців, підприємців, громадських організацій спрямовані на те, щоб Україна зайняла достойне місце в європейському та світовому економічному співтоваристві.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Національна економіка в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / М. Долішній, М. Козоріз // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – № 3. – С. 26-36. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2002_3_6.pdf.
2. Глобальное конкурентное пространство / [О.Г. Белорус. и др.] ; рук. авт. коллектива и науч. ред. О.Г. Белорус. – К. : КНЭУ, 2008. – 717 с.

3. Економіка знань : виклики глобалізації та Україна / [під заг. ред. С. Гальчинського, С.В. Львовікіна, В.П. Семиноженка]. – К. : Знання України, 2004. – 261 с.
4. Делягин М. Информационная эволюция, глобализация и кризис мировой экономики / М. Делягин // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – № 1. – С. 18-23.
5. Михасюк І.Р. Глобальна економіка : [підручн.] / І.Р. Михасюк, І.О. Бочан. – К. : Знання, 2007. – 403 с.
6. Глобальное конкурентное пространство / [О.Г. Белорус и др.] ; рук. авт. коллектива и науч. ред. О.Г. Белорус. – К. : КНЭУ, 2008. – 717 с.
7. Андрианов В.Д. «Новые индустриальные страны» в мировом капиталистическом хозяйстве. – М. : Международ. отношения, 1989.
8. Бизаге А. Большой европейский рынок 1993 г. – М., 1991.
9. Гаврилюк О.В., Румянцев А.П. Економічна інтеграція в сучасному світі. – К. : Наук. думка, 1991. – 400 с.
10. Дергачев В.А. Свободные экономические зоны в современном мире. – 2-е изд., перераб. и доп. – Одесса : Судоходство, 1996. – 92 с.
11. Дергачев В.А. Черноморский район экономического сотрудничества. – Одесса : Ин-т проблем рынка и эколого-эконом. исследований, 1992. – 80 с.
12. Инфраструктура товарного рынка : навч. посібник / Під ред. І.В. Сороки. – К. : НМЦВО МОІН України, НВО «Студцентр», 2002. – 608 с.
13. Звіт про світовий ринок / Наук. ред. В.А. Колибанов. – К. : Абрис, 1994. – 270 с.
14. Зіденберг А., Гоффман Л. та ін. Україна на роздоріжжі. – К. : Фенікс, 1998. – 477 с.
15. Клімко Г.Г. та ін. Проблеми інтеграції України в міжнародний поділ праці. – К., 1994.
16. Ковалевський В.В. та ін. Розміщення продуктивних сил : курс лекцій. – К. : Знання-Прес, 2002. – 405 с.

УДК 338.341.1

Хассуна Б.

*аспірант кафедри міжнародної економіки і туризму
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ВЛИЯНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ МИРОВОГО СООБЩЕСТВА НА РАЗВИТИЕ ПАЛЕСТИНЫ

Статья посвящена анализу факторов, которые влияют на развитие национальных инновационных систем, в том числе государства. Обосновано, что интеграция в глобальную инновационную сферу может оказать положительное влияние на становление и развитие любой национальной инновационной системы, а также создающейся инновационной системы частично признанного государства. Предложены направления использования финансовых траншей, получаемых Палестиной от мирового сообщества, в т.ч. на поддержку инновационных проектов и реализацию программ «инновационных адаптаций».

Ключевые слова: инновация, национальная инновационная система, глобализация, инновационный разрыв, инновационная адаптация, непризнанное государство, Палестина.

Хассуна Б. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СВІТОВОГО СПІТОВАРИСТВА НА РОЗВИТОК ПАЛЕСТИНИ

Стаття присвячена аналізу факторів, які впливають на розвиток національних інноваційних систем, у т.ч. держави. Обґрунтовано, що інтеграція у глобальну інноваційну сферу може позитивно впливати на становлення та розвиток будь-якої національної системи, а також інноваційної системи частково визнаної держави. Запропоновано напрями використання фінансових траншей, які отримує Палестина від світового співтовариства, у т.ч. на підтримку інноваційних проектів та реалізацію програм «інноваційних адаптацій».

Ключові слова: інновація, національна інноваційна система, глобалізація, інноваційний розрив, інноваційна адаптація, невизнана держава, Палестина.

Hassouna B. INFLUENCE OF INNOVATION SUPPORT OF INTERNATIONAL COMMUNITY ON DEVELOPMENT OF PALESTINE

This article analyzes the factors that influence on the development of national innovation systems, including the state. It is proved that integration into the global innovation sector can have a positive influence on the formation and development of any national innovation system, as well as to create an innovative system partially recognized state. The directions of the use of financial tranches received Palestine from the world community, including to support innovative projects and implementation of the «innovative adaptations».

Keywords: innovation, national innovation system, globalization, innovation gap, innovative adaptation, not a recognized state, Palestine.

Постановка проблеми. Третє тисячеліття – період активної глобалізації – характеризується масштабними сдвигами в розвитку мирової економіки, які базуються на високих технологіях і інноваціях. Під впливом модернізації мирової економіки відбуваються зміни в взаємозносинах між економіками різних країн, між державами і міжнародними організаціями, кардинально змінюється роль держав як організаційно-політичних інструментів. Мировий економічний кризис сьогодні розповсюджується на фінансову і політичну сферу міжнародних відносин, послаблюючи позиції як країн-лідерів, так і країн, що знаходяться на більш низькому рівні

розвитку. Тільки нові знання і інновації, в основі яких лежать наукові досягнення і високотехнологічні рішення, визначають сьогодні соціально-економічні перспективи кожного держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційної спрямованості економічного зростання національних держав достатньо довго знаходяться в центрі уваги багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників. Вперше згадування про інновації зустрічаються в роботах видатних представників економічної думки А. Смита і Д. Рікардо. В цілому теорія інновацій вперше була представлена в роботах Йозефа Алоїса Шумпетера, який напряму зв'язав